THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
Published by
JOURNAL PUBLICATIONS OF TORONTO, LIMITED
542 DUNDAS ST. WEST [Telephones: ADelaide 7424-7425
NATHAN FRIEDLAND, President.
Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario.
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents.
UNION LABEL TRADES UNION COUNCIL TORONTO 25

ציוניסטישע ארבייט אין לאנד

היינט וועלען זיך פאַרזאַמלען די דערוועהלטע דעלעגאַטען פון טאָראָנטאָ צו דער קומענדער ציוניסטישער קאָנווענשאָן אין מאָנטרעאָל, צו באַטראַכטען די אַלגעמיינע לאַגע פון דער ציוניסטישער באַוועגונג אין גאַנצען לאַנד בכלל. און אין אַנטאַריאָ בפרט, און פאַרמירען רעזאָלוציעס, וועלכע וועלען פאַרגעלייגט ווערען ביי דער קאָנווענשאָן.

ניט אין קיין זעהר גינסטיגער צייט פאַרזאַמלען זיך די ציוניסטען פון קאַנאַדע. אין די לעצטע עטליכע יאָהר פון עקאָנאָמישער דעפּרעסיע אין לאַנד, האָבען דאָך אמשטאַרקסטען געלייטען אַזעלכע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע זענען רייע אידעאָליסטיש. אין אַלע צייטען נויטיגען זיך אידעאָליסטישע אָרגאַניזאַציעס אין אַפּעלרוויליגקייט. און אין אַזאַ צייט ווי די, וועלכע מיר האָבען דורכגעלעבט אין די לעצטע צוויי יאָר, האָט זיך גענויטיגט עטוואָס מער אויס אָנצופירען די ציוניסטישע אַרבייט.

ביי אַ פריהערדיגער געלעגענהייט האָבען מיר אָנגעוויזען, אַז לויט דעם רעקאָרד פון ציוניסטישער אַרבייט, וועלכע איז געמאַן געוואָרען, איז ניטאָ אויף וואָס זיך צו באַקלאָגען, אַז לגבי אַנדערע לענדער, ווערט די ציוניסטישע אַרבייט אין קאַנאַדע געטאָן מיט אַ סך פליים אפילו יעצט. אָבער דאָס קען צוגעשריבען ווערען דעם אימפּעט, מיט וועלכען דיר צייניסטישע אַרבייט איז געטריבען געוואָרען אין קאַנאַדע אין די פריהערדיגע יאָרען. אין די יאָרען פון עקאָנאָמישער פּראָספּעריטי, אַזוי אַז אין די לעצטע צוויי יאָר, ווען די אַרבייט איז באַדייטענד אָפּגעשוואַכט געוואָרען, איז עס נאָך ניט געווען אַזוי אָנזעהבאַר ווי אין אַנדערע לענדער.

אין אַנדערע ווערטער מיינט עס, אַז אין דעם אימפּעט פון ציוניסטישער אַרבייט־געלויף, האָט זיך די אַרבייט מיט איין מאָל ניט געקענט אָפּשטעלען. און דאָס וואָס עס איז געטאָן געוואָרען, איז געווען די יניקה פון פריהערדיגען פאָרגאַנג און דראַנג, וועלכע האָבען די אַרבייט געשטויסען.

עס איז מעגליך, אַז "פּראָספּעריטי אין אַראונד די קאָרנער", ווי מען דערצעהלט דעם עולם. מעגליך, אַז אַ בעסערע צייט קומט אָן. מיר זעהען עס אָבער דערווייל ניט. מיט ציוניסטישער אַרבייט איבערהויפּט, אין דער צייט. ווען די אַרבייט פון בנין האַרץ איז אין מיטען. טאָר מען זיך אויף קיין נסים ניט פאַרלאָזען, און דער איינציגער אופן ווי אַזוי די ציוניסטישע אַרבייט אין קאַנאַדע וועט קיינמאָל ניט אָפּגעשטעלט ווערען, איז אַ גרויסע ציוניסטישע באַוועגונג און אַ שטאַרקע אָרגאַניזאַציע.

אַ שטאַרקע ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע אין קאַנאַדע וועט טאָן די אַרבייט ווי זי דאַרף געטאָן ווערען. די כוחות פון פריהערדיגען אימפּעט געהען אויס, און מען דאַרף נייע כחות.

אַלע קרעפטען מוזען יעצט קאָנצענטרירט ווערען צו דערמינטערען די ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע. ציוניסטישע ראַיאָנען, אויפ'ן מוסטער פון אַנטאַריאָ, מוזען געשאַפען ווערען פון דער צענטראַלער אָרגאַניזאַציע. וואָס אַ גוט־אָרגאַניזירטער ראַיאָן קען טאָן, האָט דער אַנטאַריאָ'ר ראַיאָן ביז אַ געוויסען גראַד באַוויזען. מיר גלויבען אָבער, אַז אפילו דער ראַיאָן אין אַנטאַריאָ איז נאָך ניט גוט אָרגאַניזירט און נאָך ניט גענוג אַנטוויקעלט. די אַרבייט איז ערשט אָנגעהויבען געוואָרען.

אַלע ראַזאָלוציעס דאַרפען דאַריבער זיין געריכטעט צו אָרגאַניזאַציאָנס אַרבייט, שאַפען ראַיאָנען, גרעסערע און קלענערע, ווי עס לאָזט זיך, אין יעדן אָרט זיי זענען פאַסיג. עס איז ניט ווייטיג אויף וועלכען באַזיס, סיי אויפ'ן מיטגליד־ערשאַפט באַזיס, און סיי אויף באַשטייערער באַזיס. יעדער געגענד זאָל איינפירען אַ סיסטעם ווי בעסער צוגעפּאַסט. דער רעזולטאַט וועט זיין דער זעלבער.

דער אָרגאַניזאַציאָנס אינוועסטמענט וועט זיכער בריינגען רעזולטאַטען. די קומענדע קאָנווענשאָן מוז עס טאָן, און די דעלעגאַטען, וועלכע פאַרזאַמלען זיך היינט, מוזען פורימען זייערע רעזאָלוציעס אויפ'ן אויסשליסלעכען באַזיס פון ציוניסטישער אָרגאַניזאַציאָנס אַרבייט אין לאַנד.

שפּאַרען אַדער אויסגעבען?

ניט נאָר דער איינפאַכער בירגער, נאָר אפילו דער גוט באַלעזענער, וועלכער פאָלגט נאָך אַלעס, וואָס קומט פאָר אין לעבען, קען צוטומעלט ווערען פון דעם, וואָס די פינאַנציעלע וועלט האָט צו זאָגען.

פון איין זייט דערצעהלט מען דעם עולם, אַז די יעצטיגע שלעכטע צייט איז אַ רעזולטאַט פון דעם, וואָס דער עולם האָט מורא אויסצוגעבען געלט. און אַלעס וואָס יעדער איינער קען נאָר פאַרדינען לייגט מען אַוועק אין באַנק, אויס מורא פאַר'ן מאָרגען, דאָס הייסט, מען גלויבט אַז דער "מאָרגען" וועט נאָך ערגער זיין. און ווייל דער עולם טוט אַזוי, פונקציאָנירט ניט דאָס געלט און עס איז שלעכט.

דער דאָזיגער אַרגומענט ווערט באַשטעטיגט פון די באַנק־הייזער, וועלכע באַווייזען, אַז אין דער יעצטיגער צייט ווערט מער געלט דעפּאָזירט אין שפּאָר קאַסעס, איידער אין דער פאַרגאַנגענער גוטער צייט.

פון דעם איז געדרונגען, אַז דער עולם דאַרף זעהן ניט שפּאָרען, נאָר אויסגעבען וואָס מער, וויפיעל מען פאַרדינט, אָדער מען קען פאַרדינען. דאַרף מען אויסגעבען. אונגוטיגער שפּאָרען ברייגנט שאַדען. עס איז אפילו געשאַפען געוואָרען אַ שלאָג־וואָרט: — "סוירוו ביי ספּענדינג". (דינט אייער לאַנד דורך אויסגעבען געלט).

איז דאָך גוט. נעהמ אָבער ניט אַוועק אַ טאָג, אין וועלכען מען זאָל ניט אויפהערען צו וואָרנען. יעדע רעגיערונג וואָרנט צו זיין מער עקאָנאָמיש. די פעדעראַלע רעגיערונג וואָרנט די פּראָווינציעלע רעגיערונגען, די פּראָווינציעלע רעגיערונגען וואָרנען די מוניציפּאַליטעטען. די וואָרנונגען זענען: — "עקאָנאָמיע". איין געשריי עקאָנאָמיע.

צו וועמען זשע דאַרף מען זיך צוהערען?

די זעלבע רעגיערונגס־פירער, וועלכע אגיטירען עקאָנאָמיע, האָבען ערשט געכמען אָפּעלירט צום פאָלק צו "ספּענדען". און די פירער ווייסען דאָך, אַז זיי קענען ניט פאַדערען פון פאָלק איין זאַך, און אַליין פּראַקטיצירען אַ צווייטע זאַך, איבערהויפּט אין אַזאַ צייט פון אַרבייטסלאָזיגקייט.

צווישען די דאָזיגע צוויי געשריען שאַפט זיך דער איינדרוק, אַז ביידע זענען ניט קיין זעהר ערענסטע. און אַז ביידע זענען אַ חיבש ביסעל עקסטרעם און איבערגעטריבען.

פלענער

(טעליכע שמועסען)
פון יצחקי

ש־ש־שאָט, אידישע קינדער, מיר האָבען שוין אַ נייעס פּלאַן פאַר די פּור־לישע אידען.

מסתמא איז דאָך אייך באַקאַנט אַז אין פּוילען זענען פאַראַן דריי מיליאָן אידען, אָבער זיי זענען אַלע איבעריגע... מיט אַ צייט צוריק האָט דער "זשורנאַל" געדרוקט אַ באַריכט פון דעם באַרימטען אייראָפּייאישען זשורנאַליסט פּיעררי וואַן־פּאַסטען, וואָס ער דערקלערט, אַז יעדער איד וועלכער וואוינט היינט אין פּוילען איז אַן איבעריגער, און אונזער איינינער אידישער דעפּוטאַט דר. יצחק גרינבוים, האָט דאָך אונז אויך פאַרזיכערט אַז, אַמווייניגסטענס אַ מיליאָן אידען זענען איבעריג אין פּוילען.

וואָס זשע טוט מען מיט די איבעריגע אידען? דאַרויף זענען פאַראַן פאָלגענדע.

די "ענדעקעס" האָבען אַ פּלאַן, אַז מען זאָל צובינדען אַ שווערען שטיין צום האַלז פון יעדען פּוילישען אידען און איהם אריינוואַרפען אין וואַסער.

די פּוילישע רעגיערונג האָט אַ פּלאַן אַז אַנשטאַדט אַ שטיין זאָל מען צובינדען אַ פּאַס מיט הויכע שטייערען, וועלכע כעס איז אין וואָג נאָך שווערער ווי אַ שטיין.

די אידען, ווידער, האָבען מיט אַ צייט צוריק געהאַט אַ פּלאַן אַז מען זאָל באַזעצען אידען אויף די פינסקער בלאָטעס.

פון דעם דאָזיגען פּלאַן האָט זיך, ווי באַקאַנט אויסגעלאָזען אַ בוידים.

איצט איז שוין פאַראַן אַ שפּאַגאַל נייער פּלאַן, נאָר־וואָס פון דער נאָדעל אַרויס. דער דאָזיגער פּלאַן איז, אַז די אַמעריקאַנער אידען זאָלען געבען געלט אין מיט דעם דאָזיגען געלט זאָל מען אָפּקויפען די גרויסע מאַיאָנטקעס פון פּריצים, כדי מען זאָל קענען באַזעצען די איבעריגע אידען אויף לאַנד.

דער דאָזיגער פּלאַן איז געמאַכט געוואָרען פון אַ אידישען פּאַמיעשטשיק מיט'ן נאָמען קאַסמאַן, וועלכער פאַרמאָגט אַליין אַ חיבש ביסעל מאַיאָנטקעס און פון וועלכע ער וויל, ווייזט אויס, זעהר שטאַק זיך באַפרייען.

וואָס עס וועט זיך אויסלאָזען פון דעם דאָזיגען פּלאַן איז שווער צו זאָגען. ניכער פון אַלץ לייגט זיך עס אויפ'ן שכל אַז דער דאָזיגער פּלאַן וועט האָבען דעם זעלבען סוף ווי יענער פון די פינסקער בלאָטעס.

* * *

עס זענען פאַראַן עטליכע אורזאַכען צוליעב וועלכע איך גלויב ניט אין דעם דאָזיגען פּלאַן, אָבער די הויפּט אורזאַך איז, וואָס די אַמעריקאַנער אידען האָבען ניט אין זינען צו שטעקען געלט אויף אַזעלכע זאַכען.

די זעלבע אורזאַך האָט אַמאָל אָנגעגעבען אַ איד צו וועמען אַ פריינט איז געקומען אַנטלייען אַ פינף־און־צוואַנציגער.

"כ'וואָלט דיר דאָס געלט, מיט פאַרגעניגען געלייהען, נאָר עס זענען פאַראַן 10 אורזאַכען צוליעב וועלכע איך קען דיר עס ניט געבען". האָט דער איד דער קלערט זיין פריינט.

"וואָס זענען די 10 אורזאַכען דיינע", האָט דער פריינט געפרעגט פאַרוואונדערט?

וועלל, די ערשטע אורזאַך איז, וואָס איך האָב קיין געלט ניט", האָט ער געזאָגט.

"נו, אויב אַזוי, זענען פאַר מיר דיינע אַנדערע אורזאַכען ניט נויטיג", האָט דער פריינט געענטפערט און איז אַוועק.

מיט דעם נייעס פּלאַן ווי אַזוי צו ראַטעווען די פּוילישע אידען, איז אויך דאָס זעלבע. אורזאַכען זענען פאַראַן אַ סך, צוליעב וועלכע דער פּלאַן וועט ניט אַרבייטען. אָבער אַלץ ניט, אַז אַ חיבש ביסעל מאַיאָנטקעס און פון וועלכע ער וויל, ווייזט אויס, זעהר שטאַק זיך באַפרייען.

וואָס עס וועט זיך אויסלאָזען פון דעם דאָזיגען פּלאַן איז שווער צו זאָגען. ניכער פון אַלץ לייגט זיך עס אויפ'ן שכל אַז דער דאָזיגער פּלאַן וועט האָבען דעם זעלבען סוף ווי יענער פון די פינסקער בלאָטעס.

* * *

עס זענען פאַראַן עטליכע אורזאַכען צוליעב וועלכע איך גלויב ניט אין דעם דאָזיגען פּלאַן, אָבער די הויפּט אורזאַך איז, וואָס די אַמעריקאַנער אידען האָבען ניט אין זינען צו שטעקען געלט אויף אַזעלכע זאַכען.

די זעלבע אורזאַך האָט אַמאָל אָנגעגעבען אַ איד צו וועמען אַ פריינט איז געקומען אַנטלייען אַ פינף־און־צוואַנציגער נער.

"כ'וואָלט דיר דאָס געלט, מיט פאַרגעניגען געלייהען, נאָר עס זענען פאַראַן 10 אורזאַכען צוליעב וועלכע איך קען דיר עס ניט געבען". האָט דער איד דער קלערט זיין פריינט.

"וואָס זענען די 10 אורזאַכען דיינע", האָט דער פריינט געפרעגט פאַרוואונדערט?

וועלל, די ערשטע אורזאַך איז, וואָס איך האָב קיין געלט ניט", האָט ער געזאָגט.

"נו, אויב אַזוי, זענען פאַר מיר דיינע אַנדערע אורזאַכען ניט נויטיג", האָט דער פריינט געענטפערט און איז אַוועק.

מיט דעם נייעס פּלאַן ווי אַזוי צו ראַטעווען די פּוילישע אידען, איז אויך דאָס זעלבע. אורזאַכען זענען פאַראַן אַ סך, צוליעב וועלכע דער פּלאַן וועט ניט אַרבייטען. אָבער אַלץ ניט, אַז אַ חיבש ביסעל מאַיאָנטקעס און פון וועלכע ער וויל, ווייזט אויס, זעהר שטאַק זיך באַפרייען.

דער דאָזיגער פּלאַן איז געמאַכט געוואָרען פון אַ אידישען פּאַמיעשטשיק מיט'ן נאָמען קאַסמאַן, וועלכער פאַרמאָגט אַליין